ناونانی عەرەبی یاخود ئایینی؟!
ناونانی منداڵ وچەند سەرەنج وتێبینی‌یەك

م/ صلاح الدين عبد الكريم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين ومن تبعهم باحسان الى يوم الدين، وبعد:

یەكێك لەمافەكانی منداڵ لەسەر دایك وباوكی ئەوەیە كەناوێكی خۆشی بۆ هەڵبژێرن وناوی بنێن، بەڵام (خۆش)شتێكی ڕێژەیی‌یەو لەكەسێكەوە بۆكەسێكی تر دەگۆڕێت، مرۆڤی واهەیە ناوێكی‌زۆر لەلاخۆشە بەڵام بەپێچەوانەوە لەلای كەسێكی تر هەمان ناو زۆر ناخۆشە،هەربۆیە جیاوازی ناوەكان لەناو خەڵكیدا بەئاشكرا دەبینین وهەر كەسێك جۆرە ناوێكی تایبەتی خۆی هەیە وئازادە لەو ناوەی كەلەمنداڵەكەی دەنێت، بەڵام ئەوەی جێگای سەرەنج وسەرسوڕهێنانەئەوەیە كە هەندێك لەخەڵكی دەیانەوێت ئەم سەربەستی‌یە لەو كەسانە بێ بەش بكەن كەناوی منداڵەكانیان دەنێن بەناوی ئایینی(ناوە جوانەكانی خوای گەورە، یاخود ناوی پێغەمبەرەبەڕێزەكان(عليهم الصلاة والسلام)، یاخود ناوی هاوەڵەبەڕێزەكان، یاخود ناوی زانایان وپیاو چاكان) بەبیانوی ئەوەی كەئەم ناوانە كوردی نین وعەرەبین! ! ! بەبێ ئەوەی جیاوازی بكەن لەنێوان ناوی ئاینی وناوی عەرەبی ئیتر ئایا بەنەزانی بێت یاخود بەمەبەستەوەبێت، وەهەركامێكیان بێت ئەوا(أحلاهما مُر)منیش چەند تێبینی یەك لەسەر ئەم جۆرە كەسانەدیاری دەكەم وبەپشتیوانی خوای گەورە دەڵێم:

١–ڕەخنەگرتن وگوشار خستنە سەر ئەو کەسانەی کەناوی منداڵەکانیان دەنێن بەناوی ئاینی پێشێل کردنی ماڤی مرۆڤ وداگیرکردنی سەربەستی وئازادی ئەو کەسانەیەو جۆرێکەلە جۆرەکانی توندوتیژی وتیرۆر[1] .

٢–پێویستە جیاوازی بکرێت لەنێوان ناوی ئاینی وناوی عەرەبی چونکە ئەو کەسانەی کە ڕەخنەیان لێ دەگیرێت بەوەی کەناوی منداڵەکانیان عەرەبیە !!! لەخۆشەویستی عەرەبدا ناوی منداڵەکانیان نەناوە بە(ناوە جوانەکانی خوای گەورە وناوی پێغەمبەران(علیهم الصلاة والسلام)وناوی هاوەڵەئازیزەکان......) بەڵکو لەخۆشەویستی خوای گەورەو پێغەمبەران وهاوەڵاندایە، ئەگەر وانیە دەبوایە ئێستا بۆ نمونە لەبەرامبەر ناوی(عبدالله وعبدالرحمن ومحمد وابو بکروعمر.....) ناوی أبوجهل وأبولهب وعُتبة وعُتيبة وأُمية.....)هەبوایە خۆئەمانیش هەرعەرەب بوونە، بەڵام کەسێك نابینین کەناوی منداڵەکانی نابێت بەم ناوانە، وەکەئەم ناوانە وهاوشێوەی ئەم ناوانە نی یە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کەخەڵکی ناوی منداڵەکانیان دەنێن بە(ناوە جوانەکانی خوای گەورە .....) لەخۆشەویستی عەرەب نی یە بەڵکو لەخۆشەویستی خوای گەورەو ئایینەکەیەتی .

٣_ئایا ئەو کوردانەی کە موسڵمان نین وجگە لە ئیسلام دینێکی تریان هەیە وەکو گاورو جولەکە و یەزیدی ......)

کاتێك ناوی منداڵەکانیان بەگوێرەی دینی خۆیان دەنێن وناوەکانیان کوردی نیە ئایا هەمان ڕەخنەو گلەیی یان لێ دەکرێت کە لەموسڵمانە کوردەکە دەکرێت؟؟؟

بەدڵنیایی یەوە نەخێر بەڵکو دەوترێت ئازادی یەو هەرکەس ئازادە بەگوێرەی ئاین وبیروباوەڕی خۆی ناوی منداڵەکانی بنێت، بەڵام (بانێکەو دوو هەوا).

---

(١) – لەگەڵ ئەوەی کە هیچ ڕێگری یەك نی یە لەشەرعدا لەوەی کە مرۆڤ ناوی منداڵەکەی بنێت بەناوی کوردی، وەسەربەستە لەم شتەدا، بەڵام مەبەست ئەوەیە کەخەڵکانی تریش سەربەست بن لەناونانی منداڵەکانیان بەناوی ئایینی.

نەك هەر ئەوەندە بەڵکو ئەو کەسانەی کەموسڵمانیشن وناوی منداڵەکانیان دەنێن بەناوی ئایینەکانی تری جگە لەئیسلام ڕووبەڕووی ئەم ڕەخنەو گلەیی یانە نابنەوە!!

بۆ نمونە: ئێمەخۆمان لە خوێندنگە قوتابیمان هەبووە ناوی (جیڤارا)بووە، وەهەبووە باوکی ناوی (هیتلەر)بووە، وە هەبووە باوکی ناوی (ارسطو)بووە، وەمامۆستا هەبووە ناوی(جاکلین)بووە، هیچ کەسێك ڕۆژێك لەڕۆژان ڕەخنەو گلەیی لەناوەکانیان نەگرتووە هەرچەندە موسڵمانیش بوونە. هەروەها کوردهەبووە ناوی منداڵەکەی ناوە (ساڤیۆلا)!!!لەمەیش زیاتر ئافرەتێکی کورد منداڵی دەبێت ولەپێش چاوی زۆربەی میدیاکانی کوردی وجیهانی ناوی دەنێت (جۆرج بۆش)!!!وەدەڵێت: ئەگەر دووانە بوایە ئەوا ناوی ئەوەی ترم دەنا (تۆنی بلێر)!!!پاشان زۆربەی ڕۆژنامە و کەناڵەکانی ڕاگەیاندنی کوردی بەشانازی یەوە ئەم هەواڵەیان بڵاوکردەوە بەبێ ئەوەی کەسێك بڵێت ئەم ناوە کوردی نی یە!!!، بەڵام ئەگەر ناوی بنایا (عبدالله، یاخود عبدالرحمن، یاخود....)ئەوا یەکسەر دەوترا ئەم ناوە کوردی نیە!!!

بەڵام ڕەحمەت لەپێشینان کەووتویانە: (بەشیر دەمی سوتاوە فو لەدۆ دەکات).

٤-نەزانی‌وبێ ئاگایی ئەوجۆرە کەسانەی کەئەم ڕەخنانە دەگرن لەوەدا دەردەکەوێت کەئەگەر کەسێك ناوی منداڵەکەی بنێت بەناوی یەکێك لەپێغەمبەرانەوە ئەوا دیسانەوە پێی دەوترێت ئەم ناوە عەرەبی یە!!! لەگەڵ ئەوەی کەناوی زۆربەی هەرە زۆری پێغەمبەران(علیهم الصلاة والسلام)عەرەبی نی یەو(اعجمی یە)وەکو (نوح، ابراهیم، اسماعیل، اسحاق، یعقوب، یوسف، هارون، موسی، عیسی.........)

فان كنتَ تدري فتلكَ مُصيبةٌ
وان كنتَ لاتدري فالمُصيبةُ أَعظمُ

٥-زۆربەی هەرە زۆری سەرکردایەتی کوردی لەکۆن وتازەدا ناوەکانیان کوردی نیە وئاینی‌یە، ئایائەمە بۆتە ڕێگرو بەربەست لەبەردەمیاندا تا نەتوانن خزمەت بەگەل ونیشتیمانەکەیان بکەن، وە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە خزمەتی

گەل ونیشتیمانیان نەکردووە وناپاکیان کردووە؟ ئەگەر بڵێن بەڵێ ئەوا ڕەخنەو توانجتان لەهەموو مێژووی کوردو سەرکردەکانیشی گرتووە!!! وەئەگەر بڵێن نەخێر کەواتە چ تاوان وخراپیەکی تێدایە ئەگەر مرۆڤ دڵسۆزوخزمەت کاری گەلەکەی بێت وتەنهاناوەکەی کوردی نەبێت وئاینی بێت؟! بەڵام کێشەی ئەم جۆرە کەسانەئەوەیە کەدەڕواننە ناو نەك ناوەڕۆك، وەلەلای ئەم جۆرە کەسانە (ئەوەی سمێڵی سور بێت هەمزە ئاغایە)!!!

٦-ئەگەر ئەو کەسانەی کەئەم جۆرە ڕەخنانەدەگرن لەخەمخۆری کوردیانە وئەوەندە دڵسۆزی کوردن بۆچی داکۆکی ناکەن لەسەر داب ونەریتی کوردی وڕوخساروسیمای کوردی وخوڕەوشتی کوردی وجل وبەرگی کوردیو....

لەگەڵ ئەوەی کە خەڵکانێکی یەکجار زۆر هەن کەلەداب ونەریتی کوردی وڕوخسار وسیمای کوردی وخوڕەوشتی کوردی وجل وبەرگی کوردی لایان داوەولەدەستیان داوە، بەڵکو ئەگەر کەسانێك پەیوەست بن بەداب ونەریتی کوردی وخوڕەوشتیکوردی ئەوا بەدواکەوتوو دەژمێردرێن، وەوای لێ هاتووەلەبەرکردنی پۆشاکی کوردی بۆتە نیشانەی نەخوێندەواری، بەشێوەیەك کەبەرزترین پلەی خوێندەواریت هەبێت بەڵام پۆشاکی کوردیت لەبەردابێت ئەواکەس پێت نازانێت، بەلاّم نەخوێندەواربیت وچاکەت وپانتۆڵ و(رباط)ت لەبەردابێت ئەوا لەلای خەڵکێکی زۆر خاوەن بڕوانامەی بەرزیت[٢]!!!

کەئەمەیش بەکەم زانین وبێ ڕێزکردنی جل وبەرگی کوردی یەوادەردەخات کەکورد هەمیشە بێ زاناو داناو بڕوانامە بوونە !

وەبەشێك لەو کوردانەی کەچونەتە هەندەران هەموو ڕوخسار وشێوازێکی کوردیان لەدەست داوە، بۆنمونە پیاوان

---

(٢)- بەڵکو لەهەندێك شاری کوردستاندا ئەگەر بەرزترین بڕوانامەت هەبێت تەنها جل وبەرگەکەت کوردی بێت ئەوا پێت دەڵێن (وەستا)!! چونکە پۆشاکی کوردی بۆتە هێما بۆنەخوێندەواری.بەلاّم ئەگەر هیچ خوێندەواریت نەبێت وئەلف وبێ لێك جیا نەکەیتەوە تەنها پانتۆڵ وچاکەتێکت لەبەردا بێت ئەوا پێت: دەڵێن (مامۆستا)!!!.

دەبینیت ڕیش وسمێڵیان تاشیوەو، قژێکیدرێژیان داناوەو قەنافزیان درێژ کردووە، بەشێکیشیان گوارەیان لەگوێ کردووە، هەندێکیشیان هۆگری سەگ بوونەو بەبێ سەگ ناتوانن ژیان بەسەر بەرن(٣)، سەرەڕای هەڵسوکەوت کردنیان کەهیچی پەیوەندی بەداب ونەریتی کوردەواری یەوە نەماوە، وەبەم شێوازەیش دەگەڕێنەوە بۆناو کۆمەڵگای کوردی، بەبێ ئەوەی کەسێك بەرهەڵستی بکات و ڕەخنەیان لێ بگرێت، بەڵکو ئەگەر قسە بکەیت لەوانەیە تۆ پیاوخراپ دەرچیت ونامۆبیت بەکۆمەڵگای کوردی ودواکەوتوو نەزان بیت وشتەکەت بەسەردا بشکێتەوە وقەرزار باریش بیت (تاخاوەن ماڵ دزی گرت دزخاوەن ماڵی گرت).

٧-بەبۆچونی من بەشێك لەو کەسانەی کەڕەخنە دەگرن لەناوی ئایینی لەکاردانەوەی ڕژێمی گۆڕبەگۆڕدایە، چونکە سەردەمێك بوو کەڕژێم ناونانی کوردی قەدەغە کردبوو، وە ڕەخنەوتوانجی لەوکەسانە دەگرت کەناویان کوردی بوو،تەنانەت خەڵکی لەسەربەستی ناونانیمنداڵەکانیشیان بێ بەش کردبوو، لەلایەکی تریشەوە بۆ ناشیرین کردن ولەبەرچاوخستنی ئیسلام لەلای خەڵکی هەموودام ودەزگاداپڵۆسێنەر وسەرکوت کەرەکانی وشوێنە سەربازی وفرۆکەوموشەك وچەنگەکانی ناودەنا بەناوی ئایینیەوە، وەلەڕاستیدا لەم سیاسەتەیدا توانی سەرکەوتن بەدەست بهێنێت لەلای هەندێك لەخەڵکی بێ ئاگا، وەکاریگەری هەبوولەسەریان، وەتوانی وایان لێ بکات کەڕقیان لەهەموو ناوێکی ئایینی ببێت، چونکە بەم ناوانەوە کورد ستەمی لێ کراوەو چەوسێنراوەتەوە ومافەکانی پێشێل کراوە، بەڵام مرۆڤی کورد دەبێت زۆر لەوە هۆشمەند تر بێت کەئیشەکانی لەکاردانەوەیا بێت وڕژێمێکی فاشی بتوانێت کاری گەری هەبێت بەسەریەوە، وسیاسەت ومەبەست ومەرامە گڵاوەکانی بۆ بچێتەسەر.

٨-لەکۆتایی دا دەمەوێت جەخت بکەمەوە لەسەر ئەوەی کەدەبێت مرۆڤ گرنگی بەناوەڕۆك بدات نەك ناو، من چی

---

(٣)- تەنانەت ناوی کوردی بەڕەوا نازانن بۆ سەگەکانیشیان وناوی بیانی لە سەگەکانیان دەنێن!!.

بکەم لەکەسێك کەناوەکەی کوردی بێت ودەستی هەبووبێت لەمل شکاندن وکوشتن وچەوساندنەوە ودەربەدەرکردن وئاوارەکردنی سەدەها کوردا، لەڕووخاندنی سەدەها ئاوایی کوردا، لەبێ سەروشوێن کردنی سەدەها کوردا؟؟؟!!!.

بەڵام کەسێك کەلەخۆشەویستی خوای گەورەدا ناوی منداڵەکەی ناوە بەناوی ئایینی هەر لەترسی ئەو خوایە ڕۆژێك لەڕۆژان ناتوانێت ناپاکی بکات لەگەل ونیشتیمانەکەی، وەئەرك وفەرمانەکانی سەرشانی بەجوانترین شێوە جێ بەجێ دەکات بەبێ کەمتەرخەمی، ئیتر ئایا زیان بەکێ دەگەیەنێت ئەگەر ناوەکەی ئایینی بێت؟.

﴿فَاعتبروا يا أولي الأبصار﴾.(٤)

وصلى الله وسلم وبارك على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم.

(٤) - (الحشر/٢).

من أقوال السلف

قال الامام الأوزاعي (رحمه الله): [نَدورُ مَعَ السُّنَّةِ حيثُ دارتْ](١).
واتە/لەگەڵ سوننەتدا دەڕۆین بۆ هەر کوێیەك بڕوات.

قال الامام عبدالله بن الديلمي(رحمه الله): ﴿ان أولَ ذهابِ الدينِ تركُ السُّةِ، يذهبُ الدينُ سنةً سنةً كما يذهبُ الحبلُ قوة قوة﴾(٢).

واتە/ یەکەم نیشانەی ڕۆیشتنی دین بریتی یە لەوازهێنان لەسوننەت، سوننەت لەدوای سوننەت وازی لێ دەهێنرێت تا دین بەتەواوی نامێنێت ولەناو دەچێت، هەروەکو چۆن حەبل وردە وردە بەهێزی یەکەی نامێنێت تا بەتەواوی لەناودەچێت ونامێنێت.

(1)- (اللالكائي):(١/٦٤رقم٤٧).
(2) – (اللالكائي):(١/٩٣رقم١٢٧)، و(الدارمي): (١/٥٨رقم٩٧)، و(ابن وضاح) في(البدع والنهي عنها): (٧٣).